

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם

הוראות לנבחן

עברית: הבנה, הבעה ולשון – שאלון מותאם

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות

חלק שני – לשון – 50 נקודות

פרק א: שם המספר

פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (נספח 2).

ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

נספחים: נספח 1 – טקסטים; נספח 2 – דף עזר לנבחן.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון — הבנה והבעה

שאלה 1

אנשים החווים "פומו" חשים פחד וחרדה מפני החמצה של אירועים חשובים או מרגשים. הם חוששים להישאר מחוץ לעניינים ומרגשים שחייהם אפורים ומשעממים לעומת החיים המעניינים והמהנים של האחרים. משום כך הם פועלים כל הזמן כדי לא להחמיץ דבר: הם מחוברים לטלפון החכם כל העת, בודקים שוב ושוב את הדואר האלקטרוני, את הוואטסאפ ואת הרשתות החברתיות, ויוצאים לבלות גם כשהם עייפים – העיקר שלא להפסיד את ההתרחשות.

לעומתם, אנשים החווים "ג'ומו" משלימים עם כך שאי אפשר לחוות הכול, ואף נהנים מן ההחמצה; הם יודעים שהשמיים לא ייפלו אם יפספסו דבר מה. לכן הם מצמצמים את השימוש במכשירים הדיגיטליים, מתחברים לרשת רק בעת הצורך, מבליס פחות זמן ברשתות החברתיות ומתמקדים בפעילויות לא מקוונות – הם נוכחים ב"כאן ועכשיו" ובוחרים מה באמת גורם להם הנאה.

שאלה 2

(2) הפחד מהחמצה הוא תופעה שהייתה מאז ומעולם, והטכנולוגיה המודרנית החמירה אותה.

שאלה 3

הדוגמה: חברות הטכנולוגיה, כמו גוגל ואפל (ואחריהן גם אינסטגרם), הצטרפו למגמת ה"ג'ומו" (טקסט 2, פסקאות ז-ח).

ההסבר: החברות הבינו שהמשתמשים מתחילים להתקומם נגדן ונגד השימוש המופרז במכשירים ובשירותים שלהן, ושאינן ביכולתן לעצור את המגמה ולהמשיך לגרום לאנשים לצרוך יותר ויותר. לכן, במקום להיאבק במגמה, הן אימצו אותה: גוגל פיתחה כלים המקציבים את זמן הגלישה ומציעים הפסקות יזומות, ומנכ"ל החברה הכריז על "עידן חדש של רווחה דיגיטלית"; אינסטגרם החליטה להתריע כשהמשתמש עובר את מכסת הזמן שלו ולהסתיר את מניין הלייקים. כלומר, מי שלא יכלו "לנצח" את תגובת הנגד – הצטרפו אליה.

שאלה 4

א. המצב הרצוי בעיני הכותבת הוא מצב שבו הרשתות החברתיות **משרתות אותנו** ולא אנחנו משרתים אותן: אנחנו שולטים בשימוש שלנו ברשתות, משתמשים בהן במידה ובאיזון, ומפיקים מהן תועלת – בלי שהשימוש יהיה מופרז ויגרום לנו חרדת החמצה.

ב. מטרת הציטוט היא לתת תוקף ואמינות לתיאור תופעת ה"פומו", באמצעות דבריה של מומחית בתחום – יעל פולק-חלק, העוסקת בכלכלה התנהגותית. דבריה של אשת מקצוע מחזקים את טענת הכותבת שאנשים מכורים לטלפון: הם בודקים אותו בכל עת, מוצפים במידע, מחפשים סיפוק מידי ואינם מצליחים לשמור על ריכוז. כשמומחית אומרת זאת, הקורא משתכנע שמדובר בתופעה אמיתית ולא בהתרשמות אישית של הכותבת.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

"ג'ומו": ההנאה שבהחמצה

בעידן הטלפון החכם רבים מרגישים צורך להיות מחוברים ומעודכנים כל הזמן. על רקע זה התפתחה בשנים האחרונות תופעה חדשה המכונה "ג'ומו".

כדי להבין את ה"ג'ומו" יש להכיר תחילה את ה"פומו" – החרדה מלהחמיץ אירוע חשוב או מרגש המתרחש במקום אחר, חרדה שהרשתות החברתיות מגבירות (ברטל, 2016). החשש להחמיץ מוכר מאז ומעולם, אך הטלפון החכם הפך אותו לבדיקה בלתי פוסקת של הודעות, התראות ועדכונים (אוסלנדר, 2019; ברטל, 2016).

ה"ג'ומו" – ראשי התיבות של joy of missing out, "ההנאה שבהחמצה" – נוצר כתגובת נגד ל"פומו" (אוסלנדר, 2019; שור, 2019). תחילתו בקהילה של אנשים הקוראים לצמצם את השימוש במכשירים הדיגיטליים, להתחבר לרשת רק בעת הצורך ולהתמקד בפעילויות לא מקוונות (אוסלנדר, 2019). לדברי שור (2019), זוהי תגובה ראויה לשפע המשתק של תכנים, והיא מבטאת השלמה עם המצב, התבגרות והתפכחות: אי אפשר לראות הכול, והחמצה אינה אסון. לדבריו, כבר כיום בני דור ה-Y מבליים פחות זמן ברשתות החברתיות.

גם חברות הטכנולוגיה אימצו את המגמה. גוגל פיתחה כלים המגבילים את זמן הגלישה ומציעים הפסקות יזומות, ואינסטגרם החליטה להתריע על חריגה ממכסת הזמן ולהסתיר את מניין הלייקים (אוסלנדר, 2019). נראה אפוא שה"ג'ומו" מציע דרך מאוזנת יותר לחיות לצד הרשתות החברתיות.

ביבליוגרפיה

אוסלנדר, ו' (4 באוגוסט 2019). מחמיצים ונהנים: הכירו את JOMO, התופעה שתשחרר אתכם מלקושש לייקים. גלובס. אוחר מ-globes.co.il.
ברטל, ה' (3 במאי 2016). הפספוס של החיים שלכם. ידיעות אחרונות. אוחר מ-yediot.co.il.
שור, נ' (12 במרץ 2019). עבור מפומו לג'ומו מייד, שאל אותי כיצד. הארץ. אוחר מ-haaretz.co.il.

חלק שני – לשון

שאלה 6

- בשנת אלפיים ושלוש עשרה
- יותר משישים ושלושה אלף תוצאות
- חמישה ימים
- אלפיים שש מאות ושבע עשרה פעמים
- פי שניים מן הממוצע
- מאה ארבעים וחמש דקות
- שלוש הרשתות החברתיות
- אחד עשר אחוזים
- יותר משישה מיליון
- בשש עשרה קבוצות

שאלה 7

- א. (1) משפט מורכב.
(2) משפט איחוי (מאוחד / מחובר).
- ב. (1) סקר [שנערך לאחרונה] פסוקית לוואי הראה [שהצעירים מבלים כיום פחות זמן ברשתות החברתיות]. פסוקית מושא
(2) [זמן השימוש שלי בפייסבוק צומצם לארבעים דקות בלבד], איבר א [ולא קרה שום אסון]. איבר ב
- ג. לאחרונה – תיאור (זמן).
בפייסבוק – לוואי.

שאלה 8

- א. • החלק: "מחמיצים ונהנים".
• הסתמיות מובעת באמצעות פעלים בגוף שלישי, רבים, זמן הווה (בינוני) – בלי נושא מפורש.
- ב. • הפחד מהחמצה הוא הכוח שמניע אתכם בחיים.
(אפשר גם: הכוח שמניע אתכם בחיים הוא הפחד מהחמצה. / מה שמניע אתכם בחיים הוא הפחד מהחמצה.)
• התפקיד התחבירי: נושא (במשפט הראשון). אם כתבת את הנוסח השני או השלישי – נשוא.
- ג. אף על פי שאני מוזמן לאירועים מעניינים רבים, אני בוחר לא להגיע לכולם.
(אפשר גם: למרות שאני מוזמן... / אני בוחר לא להגיע לכל האירועים, אף על פי שאני מוזמן לאירועים מעניינים רבים.)

שאלה 9

- א. • משפט (1): נשוא.
• משפט (2): מושא.
• הקשר הלוגי המשותף: הוספה (ריבוי והוספה).
- ב. "ג'ומו" הוא ההנאה שבהחמצה וגם הידיעה שהשמיים לא ייפלו אם פספסת דבר מה.
- ג. המבנה "אין (אינו) רק... אלא גם..." נועד להדגשה: הוא מבליט את החלק השני של המשפט – "הידיעה שהשמיים לא ייפלו אם פספסת דבר מה" – ומציג אותו כמשמעות נוספת וחשובה של ה"ג'ומו", מעבר למשמעות הצפויה (ההנאה שבהחמצה).
- ד. לפני "וטוויטר" לא סומן פסיק, כי ו' זו מחברת את הרכיב האחרון של חלק כולל (המושא: ואטסאפ, פייסבוק, אינסטגרם וטוויטר), ולפני ו' החיבור בין רכיבי חלק כולל אין פסיק.
לפני "והעולם" סומן פסיק, כי ו' זו מחברת בין שני איברים של משפט איחוי ("סגרו את...") / "והעולם ישוב לשלוותו"), ובמשפט איחוי מפרידים בפסיק בין האיברים.

שאלה 10

- א. • המורה ביקש מן התלמידים [להשתתף בקבוצת הוואטסאפ של הכיתה]. פסוקית מושא מצומצמת
 • משמעות 1: המורה ביקש מן התלמידים שהם ישתתפו בקבוצת הוואטסאפ של הכיתה.
 • משמעות 2: המורה ביקש מן התלמידים שהם ישתפו אותו בקבוצת הוואטסאפ של הכיתה. (כלומר: הוא ביקש רשות שהוא עצמו ישתתף בקבוצה).
 ב. • התמורה: היישומונים ואטסאפ ווייז הם היישומונים הפופולריים ביותר בקרב כלל הגולשים.
 • היישומונים הפופולריים ביותר בקרב כלל הגולשים הם ואטסאפ ווייז.
 ג. • "לדבריו" הראשונה ("לדבריו, תופעה זו משפיעה...") – הסגר.
 • "לדבריו" השנייה ("התנגדות לדבריו של המרצה") – לוואי.

שאלה 11

- א. • מיליוני אנשים ברחבי העולם רשומים כיום ברשתות חברתיות מקוונות, המאפשרות להם לשתף את חבריהם במידע, בתמונות ובאירועים חשובים. אולם לרשתות אלה יש גם חסרונות: למשל, השימוש המופרז בהן עלול לגרום להתמכרות, שמעלה את הסיכויים לדיכאון ולחרדה.
 ב. • חברת הטכנולוגיה [שפיתחה כלי להגבלת זמן השימוש ברשתות החברתיות] פסוקית לוואי זכתה בפרס.
 • חברת הטכנולוגיה זכתה בפרס משום שפיתחה כלי להגבלת זמן השימוש ברשתות החברתיות.
 (אפשר גם: מפני ש- / כיוון ש- / הואיל ו- / בגלל ש-; או בראש המשפט: "משום שחברת הטכנולוגיה פיתחה כלי... היא זכתה בפרס.")

שאלה 12

הפועל	השורש	הבניין
מְעַדְכָּנִים	ע-ד-כ-ן	פָּעַל (פועל)
מוֹצְפִים	צ-ו-ף	הִפְעֵל (הופעל)
לְהַתְקוֹמֵם	ק-ו-ם	הִתְפַּעֵל (התפעל)
לְהַכְנִיעַ	כ-נ-ע	נִפְעַל (נפעל)
מְעִיד	ע-ו-ד	הִפְעִיל (הפעיל)
הוֹצֵאתִי	י-צ-א	הִפְעִיל (הפעיל)
נוֹכַחְתִּי	י/ו-כ-ח	נִפְעַל (נפעל)

שאלה 13

א.	שורש ע-ל-ה	שורש ע-ל-ם
	העלאה, עולים, עלות, עילוי	עלום, מעלים

- ב. • רָצַתִּי – שורש: ר-ו-ץ, בניין: קל (פֻּעַל).
 • הִרְצִיתִי – שורש: ר-צ-י, בניין: הִפְעִיל.
 • רָצַתִּי – שורש: ר-צ-י, בניין: קל (פֻּעַל).

- ג. • רָצַתִּי – לְרוּץ
 • רָצַתִּי – לְרַצוֹת

שאלה 14

א.	שם הפעולה	הבניין
1	ביטויים	פֻּעַל
2	בדיקה	קל (פֻּעַל)
3	ריענון	פֻּעַל
4	קבלה	פֻּעַל

- ב. (1) הבסיסים הם צורות בינוני.
 (2) עֲיִפוֹת – הפשטה (שם מופשט, תכונה/מצב); צוֹלֵלָן – בעל מקצוע / עיסוק; נוֹכְחִי – שם תואר (צורן יי יוצר שם תואר: הקשור לנוכח, של ההווה).
 (3) נוֹכְחִי – הוא שם תואר, ואילו עייפות וצוללן הם שמות עצם.

שאלה 15

- א. באה; מתבטאת (או: מתבטאה); להפסיד (או: שיפסיד); להניע; לזהות; נפוץ; נותרו; מאיצה; מעוניינים.
 הקטע המלא: החרדה מפני החמצה באה לידי ביטוי בתחומים רבים בחיינו. בתחום הצרכנות, למשל, החרדה הזאת מתבטאת בחשש של הציבור להפסיד הזדמנות לרכוש מוצר או לחוות חוויה. המפרסמים מודעים היטב לחרדה זו, והם מנצלים אותה כדי להניע את הציבור לפעולה... קל מאוד לזהות את הניצול של תופעת "חרדת ההחמצה"... השימוש בחרדת ההחמצה נפוץ במיוחד באתרים להזמנת מלונות ברשת... "נותרו רק שני חדרים פנויים!"... והיא מאיצה באנשים להזמין מהר. החשש של האנשים להחמיץ הזדמנות שהם מעוניינים בה, גובר לעיתים על ההיגיון.
 ב. פריחה; פיתוח (או: הפיתוח / פיתוחן / התפתחות / ההתפתחות); צפייה; בילוי; קריאה; עלייה; שפע; תחושות; רצון.

שאלה 16

א. תבונה

ב. מלוכה

ג. ישומון – דרך התצורה: בסיס וצורן סופי (גזירה קווית). פירוט: הבסיס ישום + הצורן הסופי יון.

ציצן – דרך התצורה: שורש ומשקל (גזירה מסורגת). פירוט: השורש צ-י-ץ, המשקל קטלן.

ד. במילה המודגשת במשפט (1) סוג הצורן הסופי הוא צורן נטייה, ומשמעותו שייכות (המשפט שלהן – גוף שלישי, רבות),

ובמילה המודגשת במשפט (2) סוג הצורן הסופי הוא צורן גזירה, ומשמעותו בעל מקצוע / עיסוק.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon